



خیلواکی

استقلال

www.esteqtaal.net

۱۶ فیبروری، ۲۰۲۵

داکتر نوراحمد خالدي

پروژه راههای ترانزیتی واخان میان چین و افغانستان

هرگاه پروژه شاهراه ترانزیتی موتری و راه آهن مستقیم چین-افغانستان احداث شود نه تنها فصل جدیدی را در روابط اقتصادی و ژئوپلیتیکی چین و افغانستان رقم می زند بلکه افغانستان را از وابستگی به بنادر پاکستان، تاجیکستان و ازبکستان برای اتصال به چین رهایی می بخشد. این پروژه ترانزیتی که از طریق کریدور یا دهلیز واخان می گذرد، ظرفیت آنرا دارد تا افغانستان را با زیرساخت های بسیار مورد نیاز رشد اقتصادی و فرصت های شغلی فراهم کند و در عین حال تجارت و همکاری های منطقه ای را تقویت کند.

مشکلات پیش روی ساخت این پروژه چیست؟ چه تأثیری بر آینده افغانستان خواهد داشت، اهمیت آن برای چین چیست و چه معنایی برای منطقه وسیع تر دارد؟ در این ویدئو به بررسی این سوالات و تحلیل نتایج بالقوه این پروژه استراتژیک می پردازیم.

موضوع:

بلال کریمی سفیر طالبان در چین با نشر بیانیه ای بروز پنجشنبه، ۱۰ عقرب از افتتاح قطار باربری میان افغانستان و چین خبر داده است. در این بیانیه گفته شده که قطار باربری از ولایت جیانگسوی شهر نانتونگ چین به مقصد حیرتان بارگذاری شده است. براساس بیانیه، در مراسم افتتاح این قطار بلال کریمی سفیر طالبان در چین، یوشیاویونگ نماینده خاص چین برای افغانستان و مقام های محلی ولایت جیانگسو حضور داشتند. به گفته بیانیه، در نخستین قطار باربری ۵۰ کانتینر اموال تجارتي پس از بیست روز به شهرک حیرتان وارد می شود. خبرنگار نامه طالبان می افزاید که افتتاح این قطار براساس طرح «یک کمر بند یک جاده» دولت چین می باشد.

چین از کشورهای منطقه است که با طالبان روابط تجارتي و سیاسی برقرار کرده و تلاش دارد که بخشی از معادن کشور را استخراج کند.

او همچنین گفته که طالبان در حالیکه به افتتاح مسیر نانتونگ- حیرتان اهمیت می‌دهند به دهلیز و اخان که افغانستان را از طریق ولایت بدخشان به کشورهای چین و تاجیکستان وصل می‌کند نیز اهمیت می‌دهد.

راه‌های ترانزیتی دهلیز و اخان:

چندی پیش آقای متقی، وزیر امور خارجه دولت موقت افغانستان به چین سفر کرد و با وانگ یی وزیر امور خارجه چین گفتگو کرد. در جریان ملاقات آنها، افغانستان در طرح کمربند و جاده با هدف تقویت همکاری اقتصادی بین دو کشور و کمک به افغانستان برای ادغام در چهارچوب های اقتصادی منطقه ای گنجانیده شده است.

یکی از برجسته ترین جنبه های این دیدار، پیشنهاد دولت طالبان برای ایجاد یک خط آهن مستقیم که افغانستان و چین را به هم وصل می کند می باشد. با توجه به گزارش ها، دولت چین برای ساخت این مسیر از طریق و اخان ابراز علاقه کرد.

اهمیت پروژه ترانزیتی و اخان:

کریدور و اخان دسترسی مستقیم زمینی بین دو کشور را تسهیل می کند. افغانستان از نظر منابع معدنی از جمله نفت، زغال سنگ، آهن، مس و لیتیوم و عناصر خاکی کمیاب غنی می باشد. پس از تکمیل موفقیت آمیز خط آهن و شاهراه ترانزیتی چین-افغانستان، این منابع ارزشمند را می توان به طور موثر به چین منتقل کرد و هر دو کشور سود زیادی خواهند داشت.

علاوه بر این، راه آهن می تواند زیرساخت های بسیار مورد نیاز را برای افغانستان فراهم کند. افغانستان که مدت هاست با شبکه های حمل و نقل توسعه نیافته دست و پنجه نرم می کند زیرساخت های بهبود یافته نه تنها استخراج منابع را تسهیل می کند، بلکه به نوسازی کلی اقتصاد افغانستان کمک کرده راه را برای رشد و ثبات بلندمدت هموار می کند.

همچنان با احداث این پروژه و اتصال آن با خطوط ترانزیتی افغانستان و ایران منجمله راه آهن هرات-خواف، چین به یک مسیر ترانزیتی مستقیم زمینی به شرق میانه، ترکیه، عراق و بندر بحری چاه بهار در ایران دسترسی پیدا خواهد کرد.

اما آیا ایده راه آهن و شاهراه ترانزیتی چین-افغانستان واقعاً عملی است؟ و اگر ساخته شود، چه تأثیری بر آینده افغانستان خواهد داشت؟ بیایید این سوالات را تحلیل کنیم.

از منظر فنی و اقتصادی، ساخت راه آهنی که افغانستان را مستقیماً به چین وصل می کند قطعاً امکان پذیر است، اما با مشکلات و خطرات قابل توجهی نیز همراه است.

موقف افغانستان از نظر ژئوپلیتیکی، پیچیده است. از نظر جغرافیایی، این کشور در غرب چین واقع شده است، بقایای فلات پامیر، با کوه های باشکوه هندوکش که از شرق آن عبور می کنند و از طریق کریدور واخان به منطقه سین کیانگ چین متصل می شود.

فلات پامیر که دهلیز واخان در آن واقع شده از ولایت سین کیانگ چین شروع شده به جانب غرب در ولایت کوهستانی شمال شرقی بدخشان افغانستان خاتمه می یابد که بعد از عبور از وادیهای کوهستانی این ولایت، به دشتهای هموار بلامانع شمال هندوکش در ولایات تخار، کندز، سمنگان، بلخ، جوزجان و فاریاب تا مناطق غربی افغانستان بادغیس و هرات امتداد دارند که اعمار شاهراه ترانزیتی و راه آهن را سهولت می بخشد.

دریای هریرود در وادی حاصلخیز هرات به جانب غرب جریان داشته و در نهایت سرحد مشترک افغانستان را با ایران تشکیل میدهد.

موقعیت و ابعاد پروژه :

در حال حاضر، تنها سرحد مشترک افغانستان با چین از طریق کوتل واخجیر در ارتفاع ۴۰۰۰ متر در گره کوههای قراقرم، پامیر و هندوکش واقع شده است که فاقد سرک ترانزیتی در هر دو جناح خود دارد. شاهراه قراقرم که چین را به پاکستان متصل میکند در فاصله ۱۰۰ کیلومتری شرق کوتل واخجیر عبور میکند تنها یک شاهراه موتر رو است و خط آهن ندارد. اعمار شاهراه موتری از کوتل واخجیر تا شاهراه قراقرم در ولایت تاشقرغان چنین به ۱۰۰ کیلومتر سرک جدید و حفر تونل حد اقل ۷ کیلومتره در ارتفاع ۳۰۰۰ متر در کوتل واخجیر ضرورت. در جانب افغانستان، از کوتل واخجیر تا اشکاشم و فیض آباد اعمار ۴۰۰ کیلومتر شاهراه ترانزیتی کانکریتی درجه اول نیاز دارد تا لاریهای سنگین کانتینر بر بتوانند از آن استفاده کنند.

اما اعمار راه آهن از این طریق به ساختن ۵۰۰ کیلومتر راه آهن از شهر کاشغر در چین به کوتل واخجیر در سرحد افغانستان، حفر تونل واخجیر و از آنجا تا فیض آباد ۴۰۰ کیلومتر، فیض آباد - مزارشریف (۴۰۷ کیلومتر)، مزارشریف تا هرات (۷۳۰ کیلومتر) راه آهن، جمعا کاشغر تا هرات به اعمار ۲۰۳۷ کیلومتر راه آهن جدید ضرورت دارد. فراموش نکنیم که دهلیز واخان که در فلات پامیر یا بام دنیا واقع شده، بطور متوسط در ارتفاع ۳۰۰۰ متر از سطح بحر قرار داشته و اقلیم بسیار سرد و پوشیده از برف دارد.

اهمیت راه آهن در مقایسه با شاهراه موتری:

احداث راه آهن در دهلیزیا کریدور واخان که در منطقه ای مرتفع با زمین سخت و آب و هوای خشن قرار دارد به نیروی انسانی، دانش و نیازهای تخنیکی و مالی قابل توجهی نیاز دارد. همچنین نیاز به غلبه بر موانع فنی و محیط زیست برای بسیج منابع بسیار مهم هستند.

راه آهن می تواند تا حد زیادی در امر اتصال افغانستان، تقویت تجارت و وحدت در داخل کشور کمک کند. به عنوان مثال، خط راه آهن موجود بین هرات و خواف ظرفیت حمل و نقل ده ها هزاران تن در هفته را دارد - رقمی که بسیار فراتر از آنچه در حمل و نقل جاده ای امکان پذیر است، به خصوص با توجه به کمبود وسایل نقلیه سنگین در افغانستان. در نتیجه راه آهن این پروژه نه تنها مناطق منزوی شده قبلی را به هم متصل می کند، بلکه افغانستان را نیز تقویت می کند توانایی های لجستیکی دولت که از توسعه اقتصادی ملی و منطقه ای حمایت می کند. این پروژه همچنین می تواند فرصت های شغلی را برای مردم افغانستان ایجاد کند که برای کشوری که درگیر نرخ بالای بیکاری و فقر است. اهمیت بسیار دارد.

استخدام در ساخت راه آهن، تعمیر حفظ و مراقبت و نگهداری و صنایع مرتبط با آن درآمد پایدار برای بسیاری از خانواده ها فراهم کرده بنابراین به ثبات اجتماعی کلی کمک می کند. افزایش اشتغال و توسعه زیرساخت ها نیز به در جلوگیری از اشتغالات غیرقانونی، فعالیت هایی مانند تولید تریاک با ارائه خدمات و فعالیت های جایگزین برای امرار معاش کمک میکند.

برای چین، این راه آهن دو مزیت ژئوپلیتیکی واضح به همراه خواهد داشت. اولاً، این امر باعث گسترش نفوذ استراتژیک چین به غرب آسیا و خاورمیانه خواهد شد. اگر راه آهن چین-گرجستان-اوکراین بتواند به خط آهن ترانس افغانستان متصل شود و اگر خط خواف - هرات تا کابل گسترش یابد، چین یک کریدور استراتژیک به ایران خواهد داشت. علاوه بر این، گسترش راه آهن از طریق فلات پامیر می تواند آسیای مرکزی، ایران، پاکستان، و کاشغر در سین کیانگ، کاشغر را به یک مرکز حیاتی برای تجارت و ترافیک ریلی تبدیل گرداند.

پایتخت افغانستان، کابل، نیز به یک پیوند راه آهن ضروری تبدیل خواهد شد که در حال توسعه است. اتصال به ایران و پاکستان این یک دستاورد استراتژیک نه تنها برای چین بلکه برای چین افغانستان، ایران و پاکستان خواهد بود، به طور بالقوه منجر به رونق بیشتر برای کل منطقه می شود.

با این حال، ساخت این خط آهن نیازمند مشارکت فعالانه افغانستان در همکاری های منطقه ای و پایبندی به تعهدات بین المللی است. باید اطمینان حاصل شود که افغانستان در قلمرو خود به پناهگاه گروه های تروریستی تبدیل نمی شود و باید همکاری نزدیک با کشورهای همسایه برای

مبارزه با تروریسم فرامرزی داشته باشد. افغانستان همچنین نیاز به حمایت از حقوق اساسی بشر، تضمین آزادی های زنان، حقوق اقلیت های قومی، و گروه های مذهبی دارد تا در قطار سایر کشورهای منطقه قرار گیرد.

در ضمن حفظ گفتگو با جامعه بین المللی از نظر ژئوپلیتیکی، ساخت راه آهن مستقیم بین چین و افغانستان به طور قابل توجهی بر روابط دوجانبه آنها تأثیر می گذارد، اما همچنین می تواند عکس العمل های سایر قدرت های جهانی را به دنبال داشته باشد. راه آهن می تواند اعتماد سیاسی متقابل را افزایش دهد و همکاری اقتصادی، به نفع هر دو کشور و تقویت هماهنگی آنها در امور منطقه ای و بین المللی همچنین می تواند تبادل فرهنگی را ترویج کند، روابط بین دو ملت را تقویت کرده و پایه محکمی برای روابط بلندمدت ایجاد کند.

گفته می شود، این پروژه احتمالاً توجه ایالات متحده و سایر کشورهای غربی را به خود جلب می کند که ممکن است آن را گسترش نفوذ چین در افغانستان بدانند که منافع استراتژیک آنها در منطقه را تهدید می کند. برای کاهش این نگرانی ها، حفظ ارتباط باز با همه طرف های مرتبط مهم خواهد بود برای به حداقل رساندن سوء تفاهم ها و جلوگیری از درگیری های غیر ضروری. در خاتمه، اگر این پروژه با موفقیت تطبیق شود، راه آهن چین-افغانستان می تواند تأثیر مثبت بر توسعه ملی افغانستان، روابط چین و افغانستان، و چشم انداز گسترده تر منطقه ای داشته باشد و این پروژه می تواند به عنوان یک کاتالیزور برای رشد عمل کند، توسعه و همکاری نه تنها به نفع چین و افغانستان، بلکه به نفع کشورهای همسایه نیز می باشد.

افغانستان آرزومندی خود را برای اعمار این پروژه بارها ابراز کرده است. اما این آرزومندی بدون تعهد سیاسی، تجارتي، ترانسپورتی، همکاری تخنیکي، و مالی چین نمیتواند عملی گردد. به اصطلاح معروف حالا توپ در میدان چین است، باید منتظر شد و دید که چین در مورد این چشم انداز چه سیاستی اتخاذ خواهد کرد.

پایان